

מתחייב, ולא אם הפקידו אצלו על מנת לקרוע את החפץ ולהשחיתו.

וכן: דוקא אם הפקידו על מנת לשמור על החפץ ולהחזירו לבעלים, ולא אם הפקידו אצלו על מנת לחלק לעניים.

כי כשאמר המפקיד לשומר, חלקהו לעניים⁽²⁴⁾ שוב אין הממון של המפקיד, וצריך לתת אותו לעניים, ואם אבד הכסף הרי השומר פטור, היות וממון זה "ממון שאין לו תובעים" הוא, שהרי העניים לא יכולים לתבוע אותו מן השומר, היות ולכל אחד שיבוא יוכל השומר לומר: לא לך אתן אלא לאחרים.

וממון שאין לו תובעים אין בו חיוב תשלומין.⁽²⁵⁾

ומדקתני לשמור ולא לקרוע, משמע שאינו

שנינו במשנה⁽²³⁾ שהאומר לחבירו שבר את כדי או קרע את כסותי חייב, ואם אמר על מנת לפטור פטור.

ופרכינן: ורמינהו, יש להקשות סתירה ממשנתינו על מה שאמרה הברייתא:

נאמר בתורה [שמות כג ו]: "כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור, וגונב מבית האיש" וגו', והיא פרשת שומרים; שומר חנם חייב אם פשע בשמירתו ושומר שכר חייב אף בגניבה ואבידה וכו'.

ואנו דורשים: "לשמור" — דוקא אם הפקידו אצלו לשמור על החפץ, חייב השומר בפשיעה, ולא כשהפקידו אצלו "על מנת לאבד", שיהיה לשומר רשות לאבד את החפץ.

וכן: דוקא אם הפקידו על מנת לשמור הוא

לחלק לעניים, מכל מקום היות וממון זה אינו עומד לשימושו הפרטי של המפקיד אלא לחלקו לעניים, על כן אין כאן "ממון" שיש עליו חיובי שמירה, ואף שיש למפקיד "טובת הנאה" להחליט למי לחלק את הכסף, מכל מקום אינו נחשב ממונו.

ואין להקשות מדוע פטור הוא לגמרי, הרי יש לחייבו "עשרה זהובים" היות והוא הפסיד את הבעלים ומנע אותו מלקיים מצות צדקה [כדמצינו לעיל צא ב לענין כסוי הדם]! ?

כי דוקא מי שחוטף את המצוה לעצמו חייב לשלם, ולא אם מונע את הבעלים מלקיים מצוה — "גידולי שמואל".

25. בתוספות בחולין קל ב ד"ה ואב"א כתבו: נהי דאין יכול לתובעו בדיינין בדיני שמים מיהא מיחייב. וראה שם בר"ן וב"חות יאיר" קצט.

בתמיהה קאמר, אבל בנזקי ממונו, אף על גב דאמר לו "לאו" ודומה כמאן דאמר ליה בניחותא, מסתמא בתמיהה קאמר ויפטר, כיון שמתחילה אמר לו קרע את כסותי. [ראה עוד לשון תוספות רבינו פרץ והרא"ש וב"פפולא חריפתא".]

ג. והרשב"א הביא פירוש הראב"ד שרבי יוחנן לא בא לפרש את המשנה, ומודה הוא לרבא שאין אדם מוחל על ראשי איברים שלו, ורבי יוחנן דין אחר בעלמא קאמר לענין צערו וממונו, שיש הן שהוא כלאו וחייב בממונו וכל שכן בצער גופו. ויש לאו שהוא כהן ופטור בצער גופו וכל שכן בממונו.

23. בלשון המשנה הוא להיפך: קרע את כסותי שבר את כדי.

24. רש"י. אך יש מפרשים דאף אם לא אמר לו